

DATUM 26-4-2022

AAN Provinciale Staten

VAN Gedeputeerde Mirjam Sterk

ONDERWERP Beantwoording vragen Strategisch Bosbeleid n.a.v. cie. RGW 13 april 2022

Hierbij stuur ik u de schriftelijke antwoorden op de vragen over het Statenvoorstel Strategisch bosbeleid (kenmerk PS2022RGW05) die ik heb toegezegd tijdens de commissievergadering RGW van 13 april jl. Na deze vergadering zijn nog een aantal technische vragen binnengekomen. Ook die worden hieronder beantwoord.

Verder heb ik u toegezegd om een reactie te geven op de ingekomen brief van Staatsbosbeheer aan de Commissie RGW. Deze reactie is hieronder ook bijgevoegd.

Schriftelijke beantwoording openstaande vragen na cie. RGW van 13 april 2022

1	Gedeputeerde zegt toe om vóór de Statenvergadering van 11 mei te laten weten of de Provincie Utrecht snel het Overijsselse model voor ontheffing van de herplantplicht bij voedselbossen kan overnemen.	In de komende wijziging van de Beleidsregels natuur en landschap zullen we een mogelijkheid opnemen voor een ontheffing herplantplicht specifiek bestemd voor voedselbossen. Gebaseerd op de regel, zoals die ook in Overijssel is opgenomen. Op dit moment worden alle beleidsregels omgezet naar de Omgevingswet en zullen in gaan zodra de Omgevingswet in werking treedt, op 1 januari 2023. In dit proces wordt de ontheffing herplantplicht voor voedselbossen meegenomen.
2	Gedeputeerde levert voor de Statenvergadering van 11 mei aanvullende informatie over pilot over strooisels met nieuwe boomsoorten.	In deze pilot wordt 45 ha bos direct klimaatbestendig ingericht. 30 ha op terrein van Staatsbosbeheer dat ook dienstdoet als demolocatie, en 3 x 5 ha, op particuliere terreinen die dienen als praktijklocaties. Het project heeft daarnaast als doel om kennis op te doen en uit te wisselen over klimaatslim bosbeheer in de praktijk. Hiervoor worden de Utrechtse beheerders, terreineigenaren, beleidsmakers en deskundigen benaderd en betrokken. De effecten worden gemonitord. Een van de onderdelen van het project is het inbrengen van droogteresistente boomsoorten o.a. om houtproductie veilig te stellen. Om gevaar op invasiviteit te voorkomen zijn dit bij voorkeur soorten die al van nature in Zuid- en Oost-Europa voorkomen. Ook is het klimaatslim bosbeheer gericht op het inbrengen van boomsoorten met goed verteerbaar strooisel dat voor een buffer in de bodem kan zorgen. Omdat van tevoren nooit helemaal te voorspellen is hoe het inbrengen van nieuwe soorten uitpakt voor de biodiversiteit, en, of nieuwe soorten zich invasief gaan gedragen, willen we eerst een pilot doen. Ook om die reden staan we het inbrengen van (nieuwe) soorten op oude bosgroeiplaatsen en oude boskernen niet toe.
3	Gedeputeerde informeert voor 11 mei in hoeverre Utrechts bos gebruikt wordt voor	Het is bekend dat de biomassacentrale van Eneco Utrecht en de centrale van WBA Amersfoort (in aanbouw) geen

	<p>biomassa (en of een verbod daarop mogelijk is).</p>	<p>bomen verbranden, net zo min als andere stromen uit het bos. Zij verbranden zogenaamde “shreds”, Dit zijn vermalen stromen afkomstig vanuit groen- en landschapsbeheer. Eneco rapporteert over de herkomst van de biomassa aan de gemeente Utrecht, dus niet aan ons. CE Delft controleert echter ieder jaar of de energiebedrijven zich aan de spelregels houden (zie ook bv https://ce.nl/publicaties/convenant-duurzaamheid-biomassa-jaarrapportage-2019-en-mid-term-evaluatie/ en https://www.bjmgerard.nl/duurzaamheid-meegestookte-pellets-in-kolencentrales-in-2019-nagenoeg-bewezen/).</p> <p>De installatie van Eneco kan technisch gezien ook geen bomen verbranden. In theorie zouden bomen of andere houtachtige stromen uit ons bos wel een bron kunnen zijn voor biomassa installaties van derden buiten de provincie. Dit weten we niet, maar gezien o.a. de afstand is het niet heel waarschijnlijk dat dit het geval is.</p> <p>Een verbod op het gebruik van hout uit Utrechts bos voor het gebruik als biomassa is niet mogelijk (zie hieronder). Wel zet het kabinet per direct de subsidies stop voor het stoken van houtige biograndstoffen.</p> <p>De rijksregels, zowel in de Wet natuurbescherming (Wnb) als in de Omgevingswet/Besluit Activiteiten Leefomgeving, stellen regels over houtopstanden gericht op (en beperkt tot) de natuurbescherming, de instandhouding van het bosareaal in Nederland en het beschermen van landschappelijke waarden.</p> <p>De regels gaan dus over de vraag óf er bomen mogen worden geveld op een beboste plaats (binnen een houtopstand); de regels gaan niet over wat er daarna met de - binnen de geldende regels - geveld bomen gebeurt. Het gebruik van de geveld bomen kan daar ook niet onder worden gebracht of verstaan; ná het vellen kan de natuurbescherming, de instandhouding van het bosareaal in Nederland en het beschermen van landschappelijke waarden van dat bos/die houtopstand immers niet meer worden geraakt.</p> <p>Wel stellen we regels over het opwekken van energie uit houtige biomassa. Op grond van artikel 5.6 lid twee en art 5.7 lid 1 van onze omgevingsverordening is het opwekken van energie uit biomassa (voor installaties met een thermisch vermogen groter dan 500 kilowatt) slechts toegestaan als de biomassa niet voor hoogwaardige toepassingen kan worden ingezet.</p>
<p>4</p>	<p>Gedeputeerde informeert nader over de mogelijkheden om klimaatslim/nat bos aan te leggen in het veenweidegebied (duidelijkere ambitie op dat terrein)</p>	<p>We hebben de afgelopen jaren veel gekeken naar mogelijkheden voor de aanleg van nieuwe bossen in de hele provincie. Daarbij is ook uitdrukkelijk gekeken naar mogelijkheden in het veenweidegebied, zoals bijvoorbeeld is verwoord in het rapport ‘Kansen voor soortenrijk klimaatbos’ (2020).</p> <p>Helaas zijn er in dit gebied nogal wat kaders die de aanleg van bos in dit gebied moeilijk maken. Zo vallen veel van deze gebieden samen met weidevogelgebieden en vallen daardoor af. Waar de veenweidegebieden samenvallen met het Unesco werelderfgoed Hollandse waterlinies kan bos alleen onder bepaalde voorwaarden worden aangelegd. (Zie hiervoor het Afwegingskader nieuw bos, p.26).</p>

		Op de plaatsen waar bosaanleg nog wel mogelijk is lopen we aan tegen het probleem van de bodemdaling en de veenoxidatie. In dit gebied is afgesproken dat er zo min mogelijk bodemberoering plaats vindt. Bosaanleg is hier dus eigenlijk alleen mogelijk door bos spontaan te laten ontstaan zonder aanplant (niks doen). Waar dit mogelijk is juichen we dit toe. Wel moet er in deze gevallen altijd advies ingewonnen worden bij experts vanuit de veenweideproblematiek en moet natuurlijk alle belemmeringen vanuit omgevingsverordeningen van gemeenten, waterschappen en provincie bekeken worden.
5	De gedeputeerde deelt voor 11 mei haar reactie op de ingezonden brief van Staatsbosbeheer;	Zie verder onderaan in dit memo.
6	Gedeputeerde reflecteert voor 11 mei op de vraag: hoe komen we tot een integrale afweging van welke ruimtelijke ambitie waar komt in de provincie	<p>De impact op de ruimte van alle maatschappelijke opgaven is groot. De centrale uitgangspunten voor het gebruik van de ruimte staan in de Omgevingsvisie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ We kiezen gebiedsgericht voor integrale, toekomstgerichte oplossingen, waarmee we de Utrechtse kwaliteiten per saldo behouden of versterken, zo nodig met compenserende maatregelen. ➤ We concentreren en combineren nieuwe ontwikkelingen, om zorgvuldig om te gaan met schaarse ruimte en kwaliteiten en door ontwerp en innovatie te stimuleren. Er blijft ook ruimte beschikbaar voor lokale opgaven. <p>De omvang waarin Strategisch bosbeleid een rol vervult bij andere beleidsvelden of de mate waarin andere beleidsvelden wensen hebben of kaderstellend zijn ten aanzien van Strategisch bosbeleid verschilt per geval. Het Strategisch bosbeleid is zo integraal mogelijk opgesteld; daar waar mogelijk is gezocht naar een maximale wederzijdse meekoppeling.</p> <p>In de Omgevingsvisie is het volgende opgenomen over bos: <i>Wij hechten bijzondere waarde aan het grote bosareaal dat onze provincie rijk is. We streven ernaar om in 2040 houtopstanden te hebben die bijdragen aan schone lucht, landschappelijke kwaliteit, hogere biodiversiteit en CO₂-vastlegging. Ons uitgangspunt is daarbij het vergroten van het oppervlak aan bos, behoud en versterking van belangrijke bosverbindingen en verbetering van de natuurkwaliteit van de bossen. Dit betreft zowel de aaneengesloten bossen – zoals op de Utrechtse Heuvelrug – als de grotere en kleinere landschapselementen die uit boschages bestaan.</i></p> <p>We willen met het Strategisch bosbeleid zo goed mogelijk aansluiten bij onze andere programma's (zie ook H1.3.1 en H1.3.2, p.10). Door samen te werken, vergroten we de kans op succes en synergie. Dit doen we onder andere met Groen Groeit Mee, AVP, Recreatie & Toerisme, Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied, Klimaatadaptatie, Aanpak Stikstof, Hart van de Heuvelrug en Blauwe Agenda.</p>

7	Gedeputeerde informeert voor 11 mei of en hoe er een ecologische toetsing buiten de NNN plaatsvindt.	<p>Voor bosaanleg in gebieden buiten het NNN geldt ook het Afwegingskader zoals dat geformuleerd is in de bossenstrategie (pg. 26 en verder). Zoals in dit Afwegingskader is aangegeven moet onder meer rekening worden gehouden met beschermde dier- en plantensoorten. De provincie is hiervoor het bevoegd gezag.</p> <p>Ook zal elke gemeente waar bosaanleg plaats vindt haar eigen (ecologische) afwegingen maken of bosaanleg op die plek mogelijk is.</p>
8	Gedeputeerde komt terug op de vraag hoe bodembeschadiging te voorkomen is bij houtoogst met harvesters.	<p>Het is aan de opdrachtgevers om voorwaarden te stellen aan het te gebruiken materieel en methodes bij houtoogst. Er is in de bosbouwwereld al lange tijd aandacht voor het tegengaan van bodemverdichting. Zo schrijven de Bosgroepen het volgende (Hoe beperk je bodemverdichting en daarmee nadelige effecten op het bos? - bosgroepen bosgroepen.nl):</p> <p>Voorkomen is onmogelijk, want ook werken met tracks, met lichtere machines, of met machines met bredere banden heeft gevolgen voor de bodem, maar we kunnen wel maatregelen treffen die bodemverdichting beperken. Door slimme keuzes te maken. Bijvoorbeeld door vanaf de boswegen te werken. Eventueel met behulp van lieren zodat men niet in het bos hoeft te rijden. Dat kan echter niet altijd. Daarom werken we steeds vaker met permanente dunningspaden. Dat zijn vaste routes binnen een bosopstand die bij boswerkzaamheden gebruikt worden om de bosopstand te ontsluiten. De paden zijn ongeveer vier meter breed en liggen minimaal op een onderlinge afstand van twintig meter van elkaar, zodat houtoogstmachines met een arm van tien meter in het volledige bos kunnen werken zonder buiten de dunningspaden te rijden. Je berijdt dan nog steeds wel een deel van het bos, maar dit oppervlak neemt bij opeenvolgende dunningen en verjongingsingrepen niet meer toe. De paden legt men vast, zodat de bestuurder van de machine precies weet waar te rijden, ook bij opvolgende werkzaamheden jaren later.</p> <p>Bodemverdichting ontstaat niet alleen tijdens houtoogst. Ook het klepelen (het fijn maken van ruige begroeiingen met behulp van roterende klepels) van verjongingsplekken leidt tot verdichting, juist op de locaties waar we jong bos willen laten kiemen. De grootste verdichting vindt plaats bij de eerste berijding; een extra argument voor het gebruik van permanente dunningspaden.</p>
9	Onze hoofdvraag was (en is): hoe kan de provincie waarborgen dat de biodiversiteit niet achteruitgaat wanneer er juist in NNN 500 ha aan bomen bij moet komen (waarvan 180 ha in de omvorming)? Biologen en Natuurorganisaties maken zich ernstig zorgen, want de beschermde biodiversiteit binnen het NNN hangt veelal samen met open landschappen: hei, veen, grasland en duinen. Dat vraagt om zeer zorgvuldig omgaan met de open landschappen, waar de meeste bedreigde soorten zitten, in het huidige NNN. Juist het omgekeerde is nodig. Het is van belang om op cruciale	<p>In het natuurbeheerplan staat per deelgebied welke beheertypen prioriteit hebben. Dat gaat van prioriteit 1 = hoogste prioriteit met hoogste biodiversiteit, naar prioriteit 4 = laagste prioriteit met minder hoge biodiversiteit. Omvorming mag alleen naar een beheertype met een hogere prioriteit = een hogere biodiversiteit. In geen enkel deelgebied heeft bos een hogere prioriteit dan open natuur met een hoge biodiversiteit. Met andere woorden, het is nergens toegestaan om open natuur met een hoge biodiversiteit, bijvoorbeeld schraalgraslanden, heide, stuifzand en hooiland om te vormen naar bos. Realisatie van beheertypen in nieuwe natuur, gaat ook altijd in volgorde van prioriteiten: alleen als het niet mogelijk is om een beheertype van een hogere prioriteit te realiseren, is het toegestaan om een beheertype van een lagere prioriteit</p>

	<p>plaatsen productiebossen met een lage biodiversiteit om te vormen naar open landschapstypen in NNN. Wat is de reflectie van Gedeputeerde hierop?</p>	<p>te realiseren. Dus ook hier zal het realiseren van bos nooit ten koste gaan van potentiële realisatie van open natuur met een hoge biodiversiteit.</p> <p>In het (ontwerp)Natuurbeheerplan van 2023 heeft natuurbos (prioriteit 3) een hogere prioriteit gekregen dan kruiden en faunarijck grasland (prioriteit 4), dat is het beheertype waarvan we het meest hebben en vaak met de laagste biodiversiteit. Maar ook hier zal altijd naar de kwaliteit en de potentie van het kruiden en faunarijck grasland gekeken worden.</p> <p>Het klopt dat er op cruciale plekken nog steeds de noodzaak is productiebossen om te vormen naar open landschapstypen. Hiervoor biedt de Bos-Heide notitie op dit moment nog steeds de mogelijkheid. Zoals in het Strategisch bosbeleid is aangekondigd (H4.1.1, p.47) zullen we de Bos-Heide notitie de komende jaren evalueren om te bezien hoe het vervolg op dit beleid er uit moet zien.</p>
<p>10</p>	<p>In de beantwoording hintte gedeputeerde op het NatuurBeheerPlan (waarbij altijd een 'hoger niveau van natuur' de doelstelling is ("Het moet altijd hoogwaardiger natuur zijn"). Waar in het NBP kunnen we dat vinden? 'Hoger niveau' veronderstelt monitoring. Maar hoe goed meten we, is er data beschikbaar? En hoe verhoudt die opmerking zich met het proces van 'wegen van waarden' voor NNN, wat onlangs bij de IOV door gedep Van Essen is toegezegd om de verschillende kwaliteiten van het NNN beter in beeld te brengen en vast te leggen?</p>	<p>Waar kunnen we dit vinden? In antwoord 9 is uitgelegd hoe dit werkt, met de prioriteiten wordt er beoordeeld of omvorming of realisatie van een beheertype mogelijk is. Dit is terug te vinden in kaart 8 in het Natuurbeheerplan of op onze webkaart onder Natuurbeheerplan/ambitiekaart. https://webkaart.provincie-utrecht.nl/viewer/app/Webkaart .</p> <p>Hoe goed meten we? Monitoring is een essentieel onderdeel van de beheercyclus. De uitvoering van het natuurbeleid en –beheer dient onderzocht te worden om te weten of de afgesproken doelen ook gehaald worden en zo nodig bijgesteld moeten worden. Behalve informatie over de gerealiseerde hectares en het daarvoor benodigde geld (output), is ook informatie nodig over de resultaten in termen van bijvoorbeeld aantallen dieren en planten (outcome). Om de natuurterreinen te kunnen monitoren is een toeslag beschikbaar, mits dit wordt uitgevoerd via de SNL – monitoringssystematiek. Hierin wordt per beheertype beschreven welke monitoring noodzakelijk is en hoe deze moet worden uitgevoerd. Terreinbeheerders dienen ervoor te zorgen dat alle flora- en faunawaarnemingen worden opgeslagen in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en dat gegevens met betrekking tot vegetatie en structuur beschikbaar zijn voor analyses en rapportages.</p> <p>In de Nota van Aanbevelingen n.a.v. de Rapportage Natuur 2017-2020, is gepleit voor het uitbreiden van de SNL-monitoring met de soorten die de provincie al sinds jaar en dag zelf in het landelijk gebied monitort. Door dit weer op te pakken (we hebben het eerder ook gedaan) zijn uitspraken en vergelijkingen over de natuurkwaliteit en de kwaliteit van het landelijk gebied weer mogelijk.</p> <p>De doelstellingen van het Strategisch bosbeleid worden ook gemonitord. Zie daarvoor H7, p.65.</p> <p>https://www.provincie-utrecht.nl/sites/default/files/2021-06/Tweede Rapportage Natuur %282017-2020%29.pdf</p>

		<p>Bijlage-1-1-Nota-van-aanbevelingen-n-a-v-Rapportage-natuur-2017-2020.pdf (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Wezenlijke kenmerken en waarden Momenteel wordt gewerkt aan de aanbesteding van een nadere uitwerking van de wezenlijke kenmerken en waarden (WKW) van het NNN. Deze WKW zullen worden beschreven op basis van al bestaande gegevens. Hiervoor wordt geen nieuw veldonderzoek uitgevoerd. De wezenlijke kenmerken en waarden beschrijven ook aanwezige kansen en potenties. Hier is in de uitvraag verwezen naar de ambities en prioriteiten die in het natuurbeheerplan zijn opgenomen.</p>
11	<p>Verder hebben we gepleit voor Beek- en Rivierbegeleidend bos (zien we terug in de Nationale Bossenstrategie), juist vanwege de plus voor biodiversiteit en de koppeling naar klimaatadaptie. We werden verwezen naar het NBP en het subsidiekader. Dat klinkt in onze oren nog als onvoldoende ambitieus (“we houden het niet tegen als iemand anders het aanpakt, maar het moet wel vanuit die ander komen). Wat is de ruimte van de provincie om hier (pro)actiever beleid op te voeren? Wat zouden we meer kunnen doen op dit punt?</p>	<p>In het Strategisch bosbeleid staat in paragraaf 2.1.1, pagina 18, dat we een hogere prioriteit gaan geven aan Beek- en Rivierbegeleidend bos in de uiterwaarden. Dit doen we door de prioriteit van dit type te verhogen van 3 naar 2 (zie ook antwoord onder 9). Hiermee voeren we een proactief beleid voor de realisatie van deze bossen: bij de realisatie van nieuwe natuur langs rivieren wordt namelijk altijd eerst onderzocht of de typen met de hoogste prioriteiten haalbaar zijn. Er zal dus altijd onderzocht worden of realisatie van rivierbegeleidend bos mogelijk is. In de praktijk is het echter vaak een probleem dat bos langs de rivier niet mogelijk is vanwege de wettelijke eisen aan de doorstroombaarheid. Bos mag niet opstuwend werken en kan dus alleen buiten de stroombaan worden aangeplant. Wanneer er mogelijkheden voor bosaanplant zijn benutten we die, zoals onlangs in de Lunenburgerwaard is gebeurd, waarbij 5 hectare bos is aangeplant.</p>
12	<p>Idem voor de vragen die werden gesteld over rewilding? Juist met zonering (waar gedep over sprak) zou dit mogelijk kunnen zijn, en de provincie zou dit met partners wellicht mogelijk kunnen maken. Waar zit ook op dit punt de terughoudendheid?</p>	<p>‘Nietsdoen beheer’ levert niet altijd de hoogste biodiversiteit op, en dit is wel wat wij nastreven. De redenen waarom nietsdoen niet altijd hoogste biodiversiteit oplevert, en er zelfs voor kan zorgen dat soorten uitsterven, is dat de natuurgebieden te klein, te versnipperd en over te veel eigenaren- en beheerders verdeeld zijn. En ook te weinig natuurlijke dynamiek hebben en te hoge milieudrukfactoren kennen, denk aan verdroging vermesting en verzuring. Of denk aan invasieve exoten. Daarom is het voor Nederlandse natuurgebieden lastig geheel zelfregulerend te zijn, tenminste als we daar een bepaalde biodiversiteit willen behouden.</p> <p>Bij het nog op te stellen zoneringsplan is het o.a. van belang een balans te vinden tussen natuur en bezoekers. Kwetsbare gebieden worden dan ontzien van een te hoge recreatiedruk. Het is echter aan de eigenaar en beheerder van zo’n kwetsbaar gebied om te bepalen welk bosbeheer wordt gevoerd. Veel bouseigenaren zijn al enige tijdbewust bezig om bos om te vormen t.b.v. biodiversiteit. Bijvoorbeeld door een toename van het aantal inheemse loofbomen. Bij spontane verjonging, dat past bij natuurvolgend bosbeheer ben je afhankelijk van de aanwezige genenbronnen en krijg je dus niet altijd de inheemse loofbomen die je zou willen zien.</p>
13	<p>Mbt Bomenplan: dit (relatief goedkope) spoor is tot nu toe succesvol, voor particulieren, organisaties, boeren op hun erf, etc. Op welke wijze kan dit plan (laaghangend fruit) versterkt worden t.b.v.</p>	<p>De bomenuitdeeldagen die zijn georganiseerd in het kader van het Bomen Actieplan waren inderdaad succesvol. In het najaar hebben we weer een actie voor 20.500 bomen, en in 2023 streven we naar uitdelen van 40.000 bomen. Als we de 600.000 bomen van het Bomen Actieplan hebben</p>

veel meer bomen binnen en buiten de bebouwde kom?	gerealiseerd stoppen we niet met onze acties: we gaan door met de uitvoering van het Strategisch bosbeleid, in alle vormen die daarin zijn benoemd. Daar horen ook publieksacties bij.
---	--

**Reactie ingekomen brief van Staatsbosbeheer op het Strategisch bosbeleid
Naar aanleiding van een vraag uit de cie. RGW (13 april 2022)**

Staatsbosbeheer	1	Complimenten voor de nota die ambitieus en in goed overleg tot stand is gekomen.	Dank u
	2	Voor de realisatie van de ambities voor bosuitbreiding zal veel afhangen van een succesvolle grondstrategie met voldoende financiële middelen.	<p>Daar zijn we het mee eens. Het overgrote deel van onze opgave wordt gerealiseerd via realisatie NNN en Groene contour. En daar is grond voor nodig. Er moet nog 980 ha grond worden aangekocht om de opgave te realiseren. Concurrentie op de grondmarkt door de verschillende ruimteclaims en medewerking van grondeigenaren zijn twee risico's waar we ons zeer van bewust zijn.</p> <p>Tijdens de vaststelling van de landelijke Bossenstrategie is door de provincies (en met name door de onze) benadrukt dat het om een inspanningsverplichting gaat onder voorwaarde van voldoende beschikbare middelen.</p> <p>Samen met alle provincies, IPO en het ministerie van LNV zijn onlangs (en binnenkort weer) duidelijke signalen afgegeven bij de minister en Tweede Kamer dat een bijdrage van het Rijk essentieel is. Op korte termijn speelt in dat kader een bijdrage uit het zogenaamde stikstoffonds.</p> <p>We hebben in onze eigen bossenstrategie op een zorgvuldige wijze inzichtelijk gemaakt welke kosten ermee gemoeid zijn, welke middelen beschikbaar zijn en wat er verwacht wordt van provincie en derde partijen om tot 2040 bij te dragen aan deze opgaven. Daarbij is benadrukt dat meer bos een verantwoordelijkheid is van vele partijen, waarbij medefinanciering van groot belang is. Zie H8.</p>
	3	Om de ambities voor vitale en veerkrachtige bossen te bereiken is een gedegen agenda voor onderzoek en experimenten noodzakelijk.	Dit is een onderwerp dat wij niet als provincie alleen oppakken maar wat wij samen met de andere provincies, LNV en onze partners oppakken in het kader van de uitvoering van de landelijke Bossenstrategie. In Utrecht starten wij een experiment naar revitaliseringsmaatregelen op zandgronden van de Utrechtse Heuvelrug in samenwerking met Staatsbosbeheer.
	4	Voor zowel meer bos als vitaler bos is het van belang dat dit opgepakt wordt in een gebiedsgerichte aanpak waarbij gezien de druk op	De hoeveelheid opgaven in het landelijk gebied van de provincie Utrecht is groot. Wij zullen deze onderwerpen dan ook met onze partners waar mogelijk zo veel mogelijk

		grond in de provincie Utrecht, multifunctioneel gebruik voorop moet komen te staan.	gebiedsgericht en integraal benaderen. Voor de opgave meer en vitaler bos zal dit verder uitgewerkt worden in ons (nog op te stellen) uitvoeringsprogramma.
	5	Staatsbosbeheer vindt echter wel dat over multifunctioneel gebruik tweeslachtig in deze nota wordt omgegaan. Enerzijds wordt dit volop beleden, anderzijds wordt juist meer gestuurd op functiescheiding door de verhouding natuurbossen en multifunctionele bossen nadrukkelijk op de agenda te zetten	Vrijwel alle bossen in Utrecht hebben een multifunctioneel karakter. Zowel natuurbossen als bossen met meer aandacht voor productie. In natuurbossen zal de aandacht meer liggen op biodiversiteit en vaak ook op recreatie en is houtoogst in mindere mate van belang. Het is wat ons betreft dan ook geen tweedeling in het beleid.
	6	De toename van het aandeel natuurbos gaat niet samen met de ambitie om de oogst toe te laten nemen. Dit is ook niet in lijn met de nationale bossenstrategie	Ook in natuurbos mag gekapt worden. En zoals wij schrijven op pagina 60 van het Strategisch bosbeleid zien wij de lichte toename van houtoogst voornamelijk door de toename van het areaal bos en aanplanten van extra bos. Dit is lijn met de landelijke Bossenstrategie waarin gesteld wordt: "De maatregelen die we in gang zetten voor bosuitbreiding, revitalisering van bos en de toename van bomen buiten het bos, dragen bij aan een grotere beschikbaarheid van hout op lange termijn. Door bosuitbreiding en de toename van houtige landschapselementen in het landelijk en stedelijke gebied komt meer hout beschikbaar. Dat maakt het mogelijk om meer hout te oogsten zonder afbreuk te doen aan de biodiversiteit".
	7	In de nota is veel te weinig aandacht voor het verbeteren van de multifunctionaliteit en houtaanwas van de bossen in Utrecht	Wij zien het bosbeleid als onderdeel van het natuurbeleid. De focus ligt voor ons dan ook in eerste instantie op biodiversiteit en niet op houtoogst. Dit is wel een belangrijk nevendoeel. Aangezien biodiversiteit voorop staat zijn wij terughoudend in nu al op grote schaal toepassen van zaken als steenmeel en bomen uit zuidelijke streken, wij willen graag eerst meer onderzoek naar de effecten van deze maatregelen op het ecosysteem en de biodiversiteit.
	8	Het is in onze ogen een gemiste kans dat er geen gebruik wordt gemaakt van de gegevens uit de landelijke bosinventarisatie en bosinventarisaties van de TBO's. Daaruit blijkt namelijk dat de aanwas al jaren afneemt	Voor de monitoring van het areaal bos maken wij gebruik van het registratiesysteem door analyses van luchtfoto's. Dit systeem beheren wij samen met de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD). Ook bij de uitvoering van projecten houden wij bij hoeveel hectare nieuw bos gerealiseerd en verwijderd wordt. Dit doen wij ook voor projecten die wij niet zelf uit (laten) voeren. Op basis van ervaringen met deze methodieken onderzoeken wij wat de beste methode is voor het bijhouden van areaal bos (H.7, p. 65). De gegevens van de TBO's en de landelijke bosinventarisatie (die nog niet beschikbaar was ten tijde van het opstellen van deze nota) kunnen we daar bij gaan gebruiken.

	9	Dit vraagt om de inzet op kwaliteitshout voor duurzame toepassingen (en geen hout als biomassa). Dit vraagt om actief bosbeheer, dat in de optiek van Staatsbosbeheer natuurvolgend en kleinschalig moet worden uitgevoerd	Hierin zijn wij het met u eens. Zeker in de bossen waar mede gestuurd wordt op houtoogst.
	10	Goed groeiende naaldboomsoorten als Douglas en grove den spelen een belangrijke rol in het aanwas niveau en voorziening in duurzame houtproducten	Daar heeft u gelijk in en daarom geven wij ook bij de aanleg van nieuwe bossen de mogelijkheid om bossen met een productiefunctie aan te leggen.
	11	Het stellen dat natuurbos vanzelfsprekend het best bestand is tegen klimaatverandering lijkt ons niet al te sterk onderbouwd en houdt geen rekening met het feit dat onze bossen nog jong zijn en een beperkte mate van menging en structuur kennen	<p>In H3, p.40 stellen we dat meer bos bijdraagt aan het tegengaan van de stijging van de temperatuur en aan het opvangen van de effecten van klimaatverandering, zoals door de vastlegging van CO₂. Het gaat daarbij niet om het feit dat natuurbos het best bestand is tegen klimaatverandering.</p> <p>Wel pleiten wij voor terughoudendheid in het zelf op voorhand anticiperen op klimaatverandering, door het inbrengen van soorten, in plaats van te vertrouwen op het adaptatievermogen van onze inheemse soorten dan wel het adaptatievermogen van het bos als ecosysteem. Dit omdat er in bossen tuinen en parken al een zeer groot aanbod is aan verschillende soorten.</p> <p>In de bossenstrategie schrijven we “ Inheems loofbos is beter bestand tegen ziekten en klimaatverandering dan monoculturen.”</p>